

VZPOSTAVLJANJE KOMUNIKACIJSKEGA STIKA

PRI GLUHIH OTROCIH V ZNAKOVNEM JEZIKU

MATIC PAVLIČ, PEF, 25. IN 26. 11. 2020

KOMUNIKACIJSKI RAZVOJ GLUHIH IN NAGLUŠNIH

Attention-getting skills of deaf children using American Sign Language in a preschool classroom

AMY M. LIEBERMAN
University of California, San Diego

Received: August 31, 2012 Accepted for publication: June 4, 2013

ADDRESS FOR CORRESPONDENCE

Amy M. Lieberman, Center for Research on Language, University of California, San Diego, 9500 Gilman Drive No. 0108, La Jolla, CA 92093-0108. E-mail: alieberman@ucsd.edu

ABSTRACT

Visual attention is a necessary prerequisite to successful communication in sign language. The current study investigated the development of attention-getting skills in deaf native-signing children during interactions with peers and teachers. Seven deaf children (aged 21–39 months) and five adults were videotaped during classroom activities for approximately 30 hr. Interactions were analyzed in depth to determine how children obtained and maintained attention. Contrary to previous reports, children were found to possess a high level of communicative competence from an early age. Analysis of peer interactions revealed that children used a range of behaviors to obtain attention with peers, including taps, waves, objects, and signs. Initiations were successful approximately 65% of the time. Children followed up failed initiation attempts by repeating the initiation, using a new initiation, or terminating the interaction. Older children engaged in longer and more complex interactions than younger children. Children's early exposure to and proficiency in American Sign Language is proposed as a likely mechanism that facilitated their communicative competence.

**VEŠČINA
VZPOSTAVLJANJA
KOMUNIKACIJSKEGA
STIKA GLUHIH OTROK,
KI UPORABLJAJO
AMERIŠKI ZNAKOVNI
JEZIK V PREDŠOLSKI
VZGOJI**

AMY M. LIEBERMAN

University of California, San Diego

Applied Psycholinguistics, 2014

doi:10.1017/S0142716413000532

VZPOSTAVLJANJE KOMUNIKACIJSKEGA STIKA MED SLIŠEČIMI OTROCI

Razvoj komunikacije (glej Gertner, Rice in Hadley, 1994)

- Dobro raziskano področje pri slišočih otrocih
- Vendar ni veliko znanega o strategijah in veščinah vzpostavljanja komunikacijskega stika
- ZAKAJ? Začetek govorjenja služi dvema namenoma:
 - Vzpostavitev komunikacijskega stika
 - Začetek komunikacije
- Dodatni signali za pridobivanje pozornosti niso nujno uporabljeni (Guralnick, 1981):
 - Pozdrav “hej”
 - Izgovarjanje naslovnikovega imena

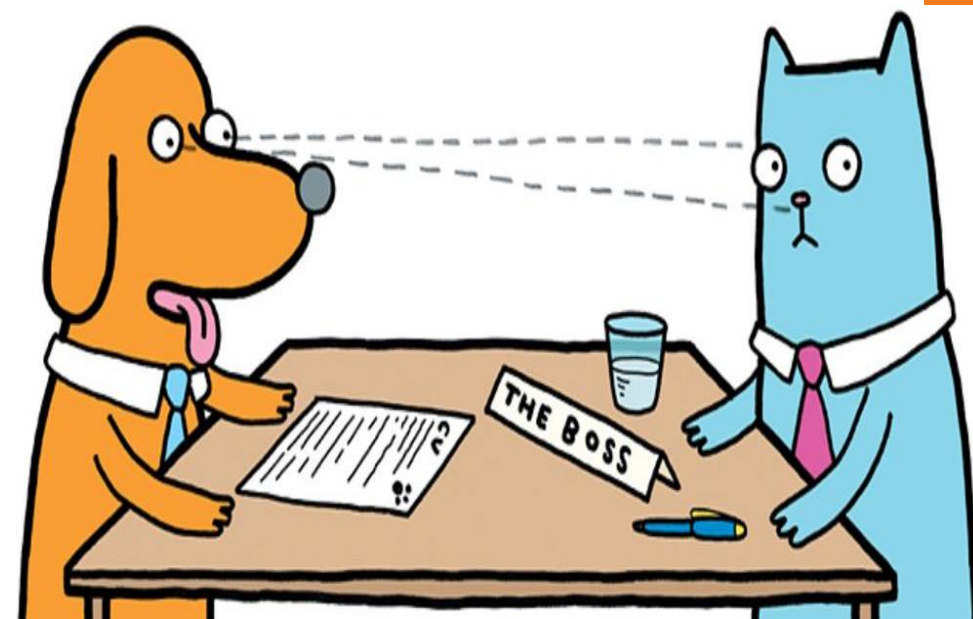

POZORNOST CILJNEGA NASLOVNIKA PRI SLIŠEČIH

- Ko slišечи vzpostavlja komunikacijski stik, mu ni potrebno razmišljati o vizualni pozornosti naslovnika
- Slišечи sklepa, da bo naslovnik zaznal njegovo komunikacijo, če
 - sporočevalec naslovnika vidi,
 - je naslovnik znotraj dosega govornega sporočanja
 - naslovnik ni zaposlen z dejavnostjo, zaradi katere govora ne bi zaznal ali mogel zaznati.

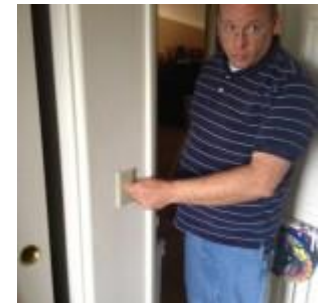
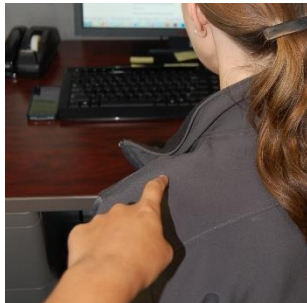
POZORNOST NASLOVNIKA (SOKRETALECA) PRI GLUHIH

- Gluhi uporabnik znakovnega jezika (kretalec) mora pri vzpostavljanju komunikacijskega stika razumeti, da ni dovolj, če naslovnika vidi, ampak mora naslovnik tudi imeti možnost, da preusmeri vidno pozornost na sporočevalca
- Pred začetkom sporazumevanja mora
 1. Oceniti, na kaj je usmerjena vidna pozornost naslovnika
 2. Pridobiti naslovnikovo vidno pozornost, če predhodno ni bila usmerjena na sporočevalca
 3. Začeti komunikacijo
- Zmožnost, da predvidiš naslovnikovo pozornost zahteva visoko raven vživljanja v vidno zaznavo, ki se tipično ne razvije pred 2. letom (Moll in Tomasello, 2006).

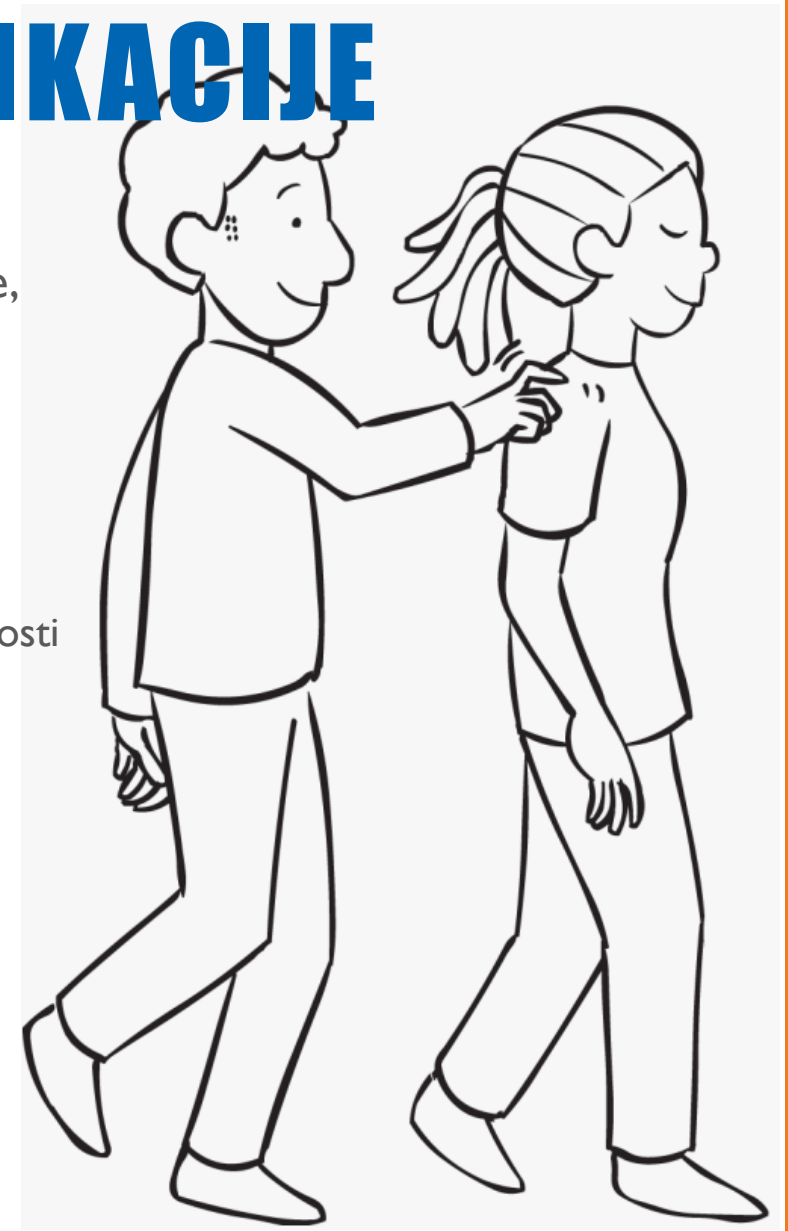
POZORNOST NASLOVNIKA PRI GLUHIH ODRASLIH

- Če gluhi kretalec oceni, da bo pri naslovniku moral šele pridobiti vizualno pozornost, mora oceniti, na kateri način bo to najbolj uspešno in najbolj primerno naredil
- Odrasli kretalci imajo razvit sistem za pridobivanje naslovnikove pozornosti (Baker, 1977; Wilbur & Petitto, 1981):
 1. Trepljaj po rami/roki,
 2. Udarjanje površine (stene/mize/tal),
 3. Pohojanje
 4. Prižiganje/ugašanje luči
 5. Mahanje z roko v smeri naslovnikovega pogleda
- Ko je komunikacijski stik vzpostavljen, morata sokretalca s subtilnimi premiki telesa (mimiko) in pogleda uravnavati izmenjevanje replik, ne da bi pri tem prišlo do prekrivanja ali drobljenja komunikacije (Coates & Sutton-Spence, 2001).

USVAJANJE PRIDOBIVANJA POZORNOSTI IN VZPOSTAVLJANJA KOMUNIKACIJE

- Manjši delež gluhih otrok (5-10 %), ki se rodijo v gluhe kretalne družine, usvaja pridobivanje pozornosti in vzpostavljanje komunikacije od svojih staršev od rojstva naprej (McKee, Johnson, & Marbury, 1991).
- **Harris, Clibbens, Chasin & Tibbits, 1989; Lieberman, Hatrak & Mayberry, 2014; Swisher 2000)** ugotavljajo, da gluhi starši:
 - Uporabljajo paleto strategij za vzpostavljanje in ohranjanje vizualne pozornosti oz. stika s svojimi dojenčki, malčki in otroci
 - Svoj način komunikacije načrtno oblikujejo tako, da vzpodbujajo oziroma postopno gradijo dojenčkove veščine vzpostavljanja in ohranjanja vizualne pozornosti, in sicer
 - Od bolj očitnih do bolj subtilnih strategij
 - Od pasivnejše vloge otroka k bolj enakopravni in aktivni vlogi

UČENJE PRIDOBIVANJA POZORNOSTI IN VZPOSTAVLJANJA KOMUNIKACIJE

COMMUNICATION DEAF LIFE TOOLS

10 Ways to Get a Deaf Person's Attention

📅 7 YEARS AGO ⌚ READ TIME: 3 MINUTES 👤 BY JENNIFER STUESSY 💬 5 COMMENTS

Hearing people are sometimes at a loss at how to get a Deaf person's attention when they don't have eye contact. Ideally, we would be facing the other person to fully digest every word or sign when conversing. But like hearing people, this just isn't always possible. We too move about the rooms in our house, conduct our business facing many directions, cook, do laundry, wipe boogie noses. Deaf people have lives too.

So we naturally use these tactics which give visual or tactile signals as a way to say, "Hey look over here" which are widely accepted among Deaf people. For the linguists, these might be called non-verbal communication cues – common ways Deaf people get one another's attention without signed or spoken words.

JENNIFER STUESSY

I'm a Deaf mom, wife and a real smarty-pants. Sound for Light is where I lay down some life perspective and...

POMEMBNO TUDIV ODRASLI DOBI, PREDVSEM ZA L2 KRETALCE:
<https://www.soundforlight.com/10-ways-to-get-a-deaf-persons-attention/>

SE VEŠČINE IZ DOMAČEGA OKOLJA PRENESEJO V ŠOLSKO?

- **Ni nujeno, da se veščine vzpostavljanja in ohranjanja stika prenesejo iz domačega v šolsko okolje:**
 - V domačem okolju je en sokretalec odrasel, ki aktivno spremlja in usmerja proces komunikacije, kakor tudi usvajanje povezanih veščin
 - Otroci majo šele določeno stopnjo veščin razvitih ob vstopu v šolsko okolje,
 - Otroci šele razvijajo zmožnost sodelovanja oziroma vzporedne igre v skupno.
- **Večina gluhih otrok se rodi slišječim staršem (Spencer & Lederberg, 1997), ki:**
 - Nimajo veščin, potrebnih za vzpostavljanje in ohranjanje vizualne komunikacije
 - Nimajo veščin, potrebnih za pomoč svojih otrokom pri vzpostavljanju in ohranjanju vizualne komunikacije

UČENJE VEŠČIN VZPOSTAVLJANJA IN OHRANJANJA KOMUNIKACIJE V ŠOLI

- Učilnica lahko predstavlja gluhim otrokom osnovni vir za učenje vzpostavljanja in ohranjanja komunikacije v znakovnem jeziku ...
- ... še posebej za otroke slišočih staršev, ki:
 - jim manjka stik z vizualnim prenosnikom
 - jim manjka stik vzpostavljanjem in ohranjanjem komunikacije v znakovnem jeziku
 - jim manjka stik z znakovnim jezikom (Padden & Humphries, 1988).

PREDHODNE ŠTUDJE SOCIALNE INTERAKCIJE PREDŠOLSKIH GLUHIH

Nekonsistentni izsledki glede na pogostost, trajanje in kvaliteto medvrstniške komunikacije (za pregled glej Antia & Kreimeyer 2003). Vzroki:

- Uporabljeni merski instrumentarij
- Jezikovno ozadje gluhih otrok
- Izbran način sporazumevanja v opazovanem okolju
- Vrsta šolskega okolja

1. Gluhi otroci naj bi se manj pogosto vključevali v interakcijo kot slišiči vrstniki

- Ko so vključeni v totalno komunikacijo (Levy-Shiff & Hoffman, 1985)
- Ko so vključeni v oralno komunikacijo v kombinaciji z dobesedno kretanim znakovnim jezikom (Antia, 1982; McKirdy & Blank, 1982).
- Ne glede na to, ali so v segregaciji ali integraciji Antia (1982)

2. Gluhi otroci naj bi se enako pogosto vključevali v interakcijo kot njihovi slišiči vrstniki

- V kombinirani skupini, kjer nekateri otroci uporabljajo oralno in drugi totalno komunikacijo (Antia & Ditillo, 1998).
- Ko otroci uporabljajo totalno komunikacijo (Vandell & George, 1981) vendar v tem primeru manj uspešnih vzpostavitev komunikacije (glej tudi Messenheimer-Young & Kretschmer, 1994).

“I read someplace that eye contact is a very important business skill.”

JEZIKOVNA ZMOŽNOST VPLIVA NA OTROKOVE KOMUNIKACIJSKE VEŠČINE

- **Lederberg (1991)** je raziskoval prosto igro pri gluhih predšolskih otrocih in ugotovil, da otroci z boljšo jezikovno zmožnostjo (v GJ, ZJ ali obeh):
 - Bolj pogosto vstopajo v komunikacijo 3 udeležencev,
 - Izvabijo več komunikacije od naslovnika,
 - Obsežnejše odgovarjajo na komunikacijo
- **Spencer, Koester in Meadow-Orlans (1994)**, da otroci z boljšo jezikovno zmožnostjo
 - Bolj pogosto vstopajo v komunikacijo s sovrstniki
 - Bolj pogosto uporabljajo vzpostavljanje stika pred začetkom komunikacije

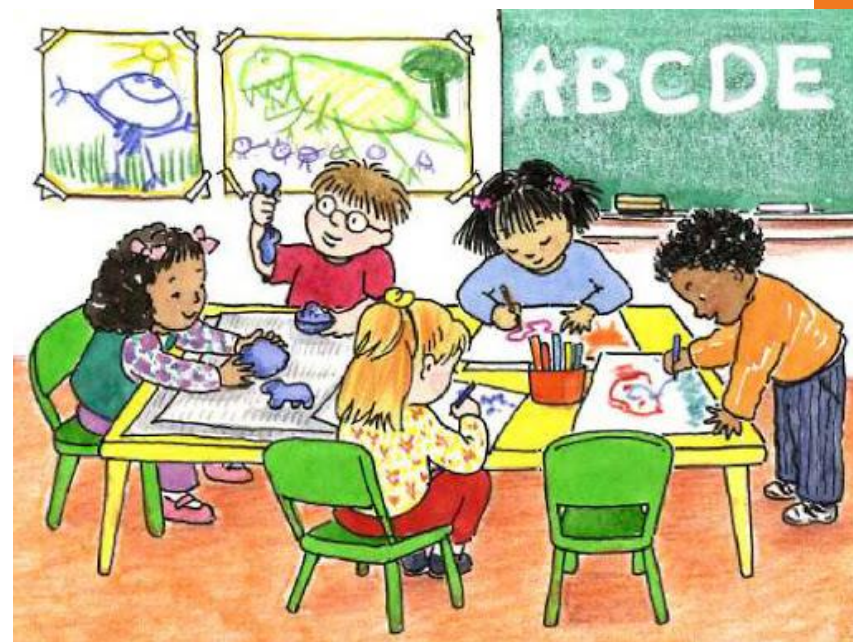
RAZISKAVA LEDERBERG (2015)

- Preučiti vedenje, ki ga za pridobitev vizualne pozornosti pred začetkom komunikacije uporabljajo gluhi LI predšolski kretalci v šolskem okolju, kjer je znakovni jezik primerno sredstvo komunikacije
 - Kako gluhi otroci pridobijo in ohranjajo pozornost sovrstnikov
 - Kako uspešni so pri tem
 - Kako vztrajni so pri tem
 - Kako se pri tem razvijajo
- Interakcijo med sovrstniki primerjati z interakcijo med odraslimi in otroci, da bi na ta način ugotovili, ali prva posnema drugo

HIPOTEZE

1. Otroci ne bodo imeli težav z vzpostavljanjem in ohranjanjem stika, če:
 - Je okolje prilagojeno potrebam vizualne komunikacije
 - Otroci za komunikacijo uporabljajo skupni vizualni jezik
2. Otroci, izpostavljeni ZJ od rojstva, sami razvijejo učinkovit sistem pridobivanja pozornosti in izmenjavanja replik in ga bodo uporabili tudi v vrtčevski skupini.
3. Otroci bodo sistem pridobivanja pozornosti in izmenjavanja replik oblikovali po modelu odraslega, ki je navzoč v njihovem okolju.
4. Med otroci se bodo kazale razlike v številu, vrsti in uspešnosti vzpostavitev stika.
5. Pri otrocih se bo pokazala povezava med njihovo zmožnostjo v ASL in njihovo zmožnostjo vzpostavljanja in ohranjanja stika.

METODOLOGIJA UDELEŽENCI

GLUHI OTROCI (7)

- od 21 do 39 mesecev (povprečje = 31 mesecev)
- Vsaj en gluhi starš
- V stiku z ZJ od rojstva.
- V skupini malčkov na Zavodu za gluhe
- Primarni način komunikacije v skupini malčkov je ASL
- Nekateri obiskujejo avdiologa/logopeda
- Vsi uporabljajo ASL kot primerno komunikacijsko sredstvo

ODRASLI (5)

- Slišiči C2 kretalci:
 - učitelj,
 - Učitelj avdiolog (logoped),
 - Učitelj pripravnik.
- Slišiči L1 kretalci:
 - Dva učitelja asistenta

METODOLOGIJA

METODA 1: VELIKOST BESEDIŠČA

Preverjanje jezikovne zmožnosti: ASL-CDI (Anderson & Reilly, 2002)

- MacArthur–Bates Communicative Developmental Inventory, prirejen za ameriški znakovni jezik (ASL)
- To je: vprašalnik za starše o besednjaku njihovih otrok, ki se je izkazal za zanesljiv kazalec obsega in sestave besednjaka v zgodnjem otroštvu za različne jezike (Fenson et al., 1994)
- Standardiziran za otroke med 8 in 36 meseci starosti
- Vključuje 537 kretenj in 20 semantičnih kategorij
- En starš vprašalnika ni izpolnil

METODOLOGIJA

METODA 2: PROSTA IGRA

- Otroke in odrasle se je snemalo v njihovi učilnici
- Približno 1 uro na dan, 30 dni v 3 mesecih
- V prvi uri proste igre v dnevu, ki vključuje aktivnosti
 - Kotiček za umetnost,
 - Kotiček s senzornimi igračami,
 - Kocke,
 - Poligon za plezanje,
 - Bralni kotiček.
- Kamere so bile stacionarne

METODOLOGIJA TRANSKRIPCIJA PROSTE IGRE

- **Posnetek** proste igre razdeljen na **dejanja** (=čas strnjene aktivnosti)
- **Dejanja** razdeljena na **prizore** (=ena sporazumevalna aktivnost vsaj dveh udeležencev brez spremembe v številu udeležencev). Zaključek prizora je definiran kot
 - Sprememba v številu udeležencev
 - Prekinitev sporazumevalne aktivnosti med obstoječimi udeleženci za vsaj 30 sekund
- **Prizor** razdeljen na **replike** (= sporazumevalna aktivnost enega udeleženca, ki je usmerjena k drugemu udeležencu/udeležencem).
 - Aktivnost šteje kot replika, če je namenska (Ross, Lollis, & Elliott, 1982).
 - Ker otroci jezik šele usvajajo, so replike pogosto nejezikovne (brez kretenj)
 - Če je otrok začel stik, nato pa ni takoj nadaljeval s sporazumevanjem, se to šteje kot dve repliki
 - Skupno identificiranih več kot 1600 replik

METODOLOGIJA TRANSKRIPCIJA PROSTE IGRE

- Del podatkov (10 %) je transkribiral gluhi materni kretalec, ki je bil posebej izučen za transkripcij
- Zanesljivost transkripcije je bila izračunana glede na odstotek pokrivanja in glede na pokrivanje pri izbranih točkah (Kazdin, 1982).
- Zanesljivost glede na kategorijo:
 - Vrsta stika – splošno: 93 %
 - Vrsta stika s strani otroka: 90% (od 77 do 100 %)
 - Uspeh pri vzpostavitvi stika: 98 %
 - Ponovitev vzpostavljanja ob predhodno neuspeli vzpostavitvi stika: 82 %
 - Kompleksnost prizorov: 89 %

METODOLOGIJA STIK

- **Sporazumevalna aktivnost, ki vzpostavlja ali vzdržuje repliko, se imenuje stik**
- **Različne vrste stika so bile povzete:**
 - po predhodnih študijah sporazumevanja med gluhi starši in otroci (Harris et al., 1989) ter
 - po predhodnih študijah sporazumevanja med predšolskimi gluhi otroci (prilagojeno po Vandell & George, 1981).
- **Dodatne kategorije so bile dodane, če je bilo potrebno, glede na posebne okoliščine v igralnici:**
 - Otrok se dotakne predmeta, ki ga drži vrstnik
 - Otrok ponudi vrstniku predmet, ki ga drži sam

METODOLOGIJA VRSTE STIKOV

- **Vzpostavljalec stika:** dotik naslovnika, mahanje z roko, udarjanje ob podlago, prižiganje luči, kričanje.
- **Kretnja:** ena kretnja ali začetek kretanja v smeri proti naslovniku.
- **Uporaba predmeta za pridobitev naslovnikove pozornosti:** rokovanje s predmetom v naslovnikovem vidnem polju, dotikanje naslovnika s predmetom, dotikanje predmeta, ki ga drži naslovnik
- **Gesta:** katerikoli konvencionalen gib in uporaba telesa, ki ni kretnja in ki je usmerjena k naslovniku (miganje z rameni in/ali glavo, dviganje rok)
- **Aktivnost:** sporočevalec uporabi svoje telo, da pridobi naslovnikovo pozornost, na primer s skakanjem, prijetjem za roko, izzivanjem za lovljenje
- **Približanje:** sporočevalec se približa ali postavi v vidno polje naslovnika in pri tem vzpostavi očesni stik.
- **Agresija:** na primer porivanje, udarjanje naslovnika.
- **Vokalizacija:** uporaba glasu, namenjena naslovniku.

REZULTATI PRIZORI IN REPLIKE OTROK-OTROK

- 78 prizorov z vsaj 1 repliko med dvema otrokoma
 - 430 replik
 - 477 stikov
 - a) 302 za vzpostavljanje stika/pozornosti (naslovnik in sporočevalec nimata predhodnega očesnega stika)
 - b) 175 za ohranjanje stika/pozornosti (naslovnik in sporočevalec imata predhodni očesni stik)
- Zakaj več vzpostavljanj stika kot replik?
 - Nekatera vzpostavljanja stika z enim in istim naslovnikom se začnejo sočasno, stik pa je vzpostavljen samo z enim sporočevalcem.
 - Niso vsa vzpostavljanja stika uspešna.

REZULTATI NAČINI STIKA (OTROK-OTROK)

VZPOSTAVLJANJA STIKA (N=302)

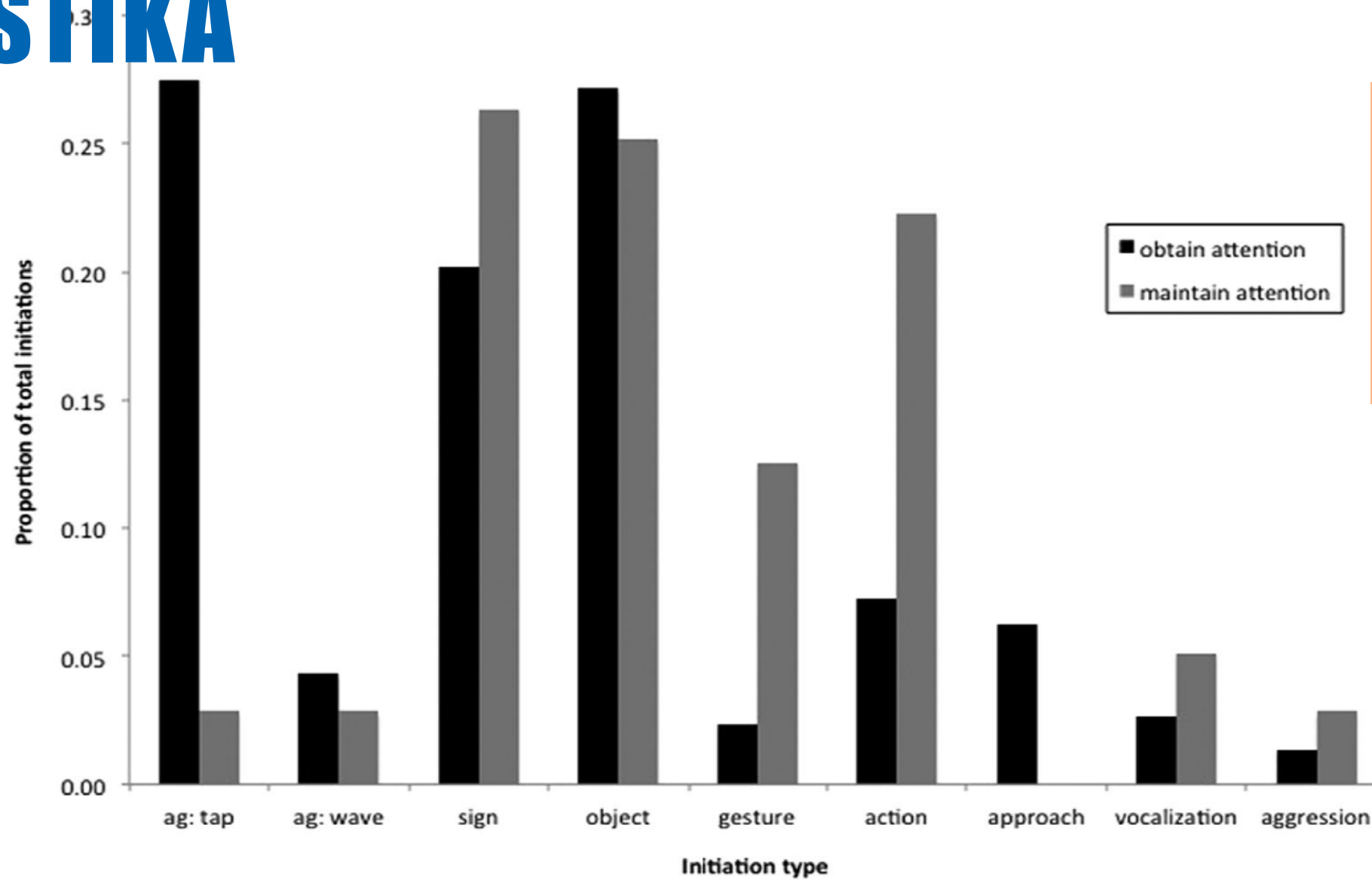
- **Pogosti načini**
 - dotiki (84x, 28 %),
 - uporaba predmeta (82x, 27 %),
 - kretnja (61x, 20 %),
 - aktivnost (22x, 7 %),
 - Približanje (19x, 6 %).
- **Redki načini (v manj kot 4 %)**
 - geste,
 - mahanje z roko,
 - uporaba glasu
 - agresija

OHRANJANJE STIKA (N=302)

- **Pogosti način**
 - kretnje (46x, 26 %),
 - uporaba predmeta (44x, 25 %)
 - aktivnost (39x, 22 %),
 - geste (22x, 13 %),
- **Redki načini (v manj kot 4 %)**
 - dotiki
 - mahanje z roko

Posebej zanimivo je, da je mahanja z roko tako malo, saj je med odraslimi to najbolj pogost način.

REZULTATI – GRAF GLEDE NA VRSTO STIKA

Odstotek vrste vzpostavljanja stika ($n = 302$) in ohranjanja stika ($n = 175$) v sporazumevanju med vrstniki

REZULTATI GLEDE NA VRSTO STIKA IN UDELEŽENCA

Table 3. *Initiation types by initiator–addressee to obtain attention as a proportion of total initiations for each dyad*

Initiator–Addressee	Tap	Wave	Sign	Object	Gesture	Action	Approach
Child–child (<i>n</i> = 302 turns)	.28 (84)	.04 (12)	.21 (61)	.27 (82)	.02 (6)	.07 (22)	.06 (19)
Child–adult (<i>n</i> = 124 turns)	.20 (20)	.09 (9)	.24 (32)	.31 (41)	.02 (2)	.05 (6)	.02 (2)
Adult–child (<i>n</i> = 307 turns)	.27 (80)	.10 (31)	.42 (123)	.14 (40)	.02 (6)	.04 (12)	.01 (4)

Note: The numbers in parentheses refer to the number of instances of each turn type.

REZULTATI RAZVOJ OTROK

- **Število prizorov**
 - Posamezni otrok je v povprečju sodeloval v 27 prizorih (21–40).
 - Število prizorov v katerih je posamezni otrok sodeloval, je odvisno od njegove starosti
- **Število replik**
 - Povprečno število replik v prizoru je bilo 2.2 (1.5–3.2).
 - Število replik, ki jih je posamezni otrok podal v prizoru, je odvisno od njegove starosti in obsega besednjaka
- **TI REZULTATI NAKAZUJEJO RAZVOJ: s starostjo in rastjo besednjaka otrok**
 - Sodeluje v več prizorih
 - Poda več replik na prizor

REZULTATI

STAROST IN JEZIKOVNA ZMOŽNOST OTROK

- **Starejši otroci z obširnejšim besednjakom so vzpostavljali več stikov kot mlajši otroci z manjšim besednjakom.**
 - Število stikov za vzpostavljanje pozornosti je odvisno od starosti ne pa od besednjaka.
 - Število replik je odvisno tako od starosti kot od besednjaka.
- **Vrsta vzpostavljanja stika je odvisna od starosti otroka.**
 - Trije mlajši otroci so največ uporabljali predmete
 - En par starejših otrok je največ uporabljal kretnje
 - Drugi par starejših otrok je največ uporabljal dotike
- **Uspeh in starost**
 - Uspeh vzpostavljanja stika z otrokom ni odvisen od starosti
 - Uspeh vzpostavljanja stika z odraslim ni odvisen od starosti

REZULTATI USPEŠNOST VZPOSTAVLJANJA STIKA

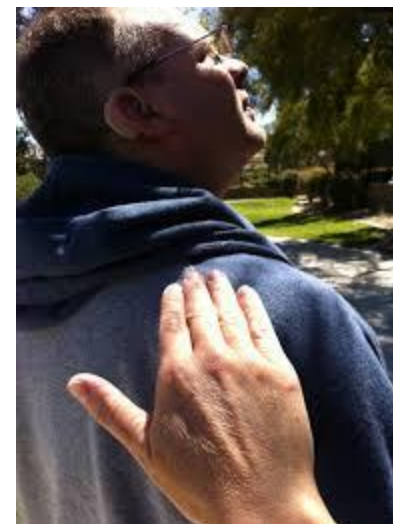
- **Otroci so bili pri vzpostavljanju stika s sovrstnikom uspešni približno v dveh tretjinah poskusov**
 - za okolja oralne metode vzgoje in izobraževanja gluhih otrok poročajo le o 20-odstotni uspešnosti (Deluzio & Girolametto, 2011; Messenheimer-Young & Kretschmer, 1994).
 - V skladu s študijami, ki poročajo večjo uspešnost vzpostavljanja stika gluhih otrok z gluhiimi kot s slišječimi vrstniki (Weisel, Most, & Efron, 2005).
- **Pri vzpostavljanju stika z odraslim so bili otroci različno uspešni (55–90 %)**
 - Odrasli se niso odzvali na vsak poskus vzpostavljanja stika, npr. če so že sodelovali v nekem prizoru
 - podobno kot je to v komunikaciji med odraslimi (ni se vedno primerno odzvati)
 - v nasprotju s pričakovanji je uspešnost vzpostavljanja stika enaka med otroci in med odraslimi

DISKUSIJA

IZBIRA NASLOVNIKA

- **Analiza izbire naslovnika (otrok/odrasel) za posameznega otroka**
 - Dva mlajša otroka sta več komunicirala z odraslimi kot z vrstniki
 - Ostali (starejši) otroci so več komunicirali z vrstniki kot z odraslimi.
 - Trije najstarejši otroci so dvakrat več komunicirali z vrstniki kot z odraslimi!
- **Odrasli so otroke učili vzpostavljati stik**
 - Otrok A vokalizira proti slišočemu odraslemu, ta sliši, a se ne odzove, ampak vokalizira proti gluhemu učitelju, ki se ne odzove, nato gre do njega in pridobi njegovo pozornost z dotikom.
 - Otrok B neuspešno vzpostavlja stik z otrokom C na drugem koncu sobe. Učitelj to opazi, gre do otroka B in ga odpelje do otroka C, katerega pozornost pridobi z dotikom.

DISKUSIJA

VLOGA ODRASLIH

- V okoljih, kjer so navzoči slišči in gluhi otroci, so komunikacijski problemi verjetno posledica različnih načinov vzpostavljanja stika
 - Keating & Mirus, 2003
 - Weisel et al., 2005
- V okoljih, kjer so ob gluhih otrocih navzoči odrasli kretalci, le-ti razumejo in zavestno prevzemajo vlogo zgleđa pri vzpostavljanju stika.
- Ta pristop odraslih bi bil uporaben tudi v okoljih s sliščimi in gluhihimi otroci, saj bi se slišči lahko od odraslih učili pristopov k vzpostavljanju stika z gluhih
 - DeLuzio & Girolametto, 2006
 - Griffin, Solit, & Bodner-Johnson, 1991
 - Spencer et al., 1994

DISKUSIJA GLUHOTA IN RAZVOJ

- **Gluih otroci zaradi vizualnega načina komuniciranja morda boljši pri vživljanju v pogled naslovnika**
 - Gluih otroci so bolj uspešni od slišočih pri nalogah „false-belief“ (Courtin, 2000)
 - Vizualni jezikovni prenosnik vpliva na nejezikovne kognitivne procese
- **S starostjo in posledično večjim besediščem narašča**
 - Število vzpostavljenih stikov
 - Število prizorov
 - Dolžina prizorov
- **Otrok, ki ne usvoji veččin vzpostavljanja stika v vizualni komunikaciji oz. znakovnem jeziku**
 - Ima manj možnosti za vzpostavitev komunikacije
 - Ima manj priložnosti za jezikovno udejstvovanje (Singleton & Crume, 2010)

ZAKLJUČEK GLAVNE UGOTOVITVE

Pri 19 mesecih LI kretalci ASL:

- Ne doživljajo nobenih omejitev, ki bi bile posledica posebnosti vizualne komunikacije
- Vedo, da morajo pred začetkom komunikacije vzpostaviti stik z naslovnikom
 - Upoštevajo svoj pogled
 - Upoštevajo naslovnikov pogled
- Obvladajo različne strategije vzpostavljanja stika
 - Pri stiku z otrokom prevladuje uporaba predmeta in dotika
 - Pri stiku z odraslim prevladuje uporaba kretnje
- Posvečajo pozornost uspešnosti vzpostavljanja stika, saj je bila najbolj uspešna strategija uporabljena največkrat

HVALA ZA POZORNOST!

